

องค์ประกอบของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพ

นิธิธรรม ศุภนาลัย¹

วันได้รับบทความ: 21 กันยายน 2565 วันแก้ไข: 17 ตุลาคม 2565 วันยอมรับเผยแพร่: 19 ตุลาคม 2565

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีแนวโน้มที่อาชญากรรมจะก่ออาชญากรรมมากขึ้น ไม่เพียงแต่คดีอาชญากรรมพื้นฐานเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมทางเทคโนโลยี อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ที่มีแผนประทุษกรรมแตกต่างไปจากกรกระทำคามผิดในรูปแบบเดิมอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะอธิบายความหมายและแนวทางของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อกฎหมาย เทคนิคการสืบสวน และการนำนิติวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์หลักฐานมาช่วยในการสืบสวน โดยการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพนี้ ไม่ได้มุ่งที่จะทำการสืบสวนเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิด และจับกุมตัวมาลงโทษเพียงเท่านั้น แต่เมื่อจำเลยมาอยู่ในขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นศาลแล้ว ศาลจะต้องนำพยานหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและพนักงานสอบสวนรวบรวมเข้ามาในสำนวนการสอบสวน ซึ่งพยานหลักฐานที่รวบรวมมานั้น ต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนัก น่าเชื่อถือ ได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มาพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิด เพราะหากศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยตัวจำเลยไป ความผิดพลาดจากการรวบรวมพยานหลักฐานนี้ ย่อมส่งผลในทางลบต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรม การนำองค์ประกอบของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพมาใช้ จึงเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: การสืบสวน ข้อกฎหมาย เทคนิคการสืบสวน นิติวิทยาศาสตร์ การพิสูจน์หลักฐาน

¹ อาจารย์ (สบ3) กลุ่มงานอาจารย์ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

Elements of effective Investigation

Nitithum Sunalai¹

Received: September 21, 2022 Revised: October 17, 2022 Accepted: October 19, 2022

Abstract

Thailand is prone to criminals who commit not only basic crimes but also new forms of crime, such as technological crimes and economic crimes with conspiracy, that are completely different from the traditional patterns of offenses. The purpose of this article is to explain the meaning and approaches of effective investigations which consist of the law, investigation techniques and leading forensic science and criminalistics to assist in the investigation. This powerful investigation is not only intended to investigate, arrest and punish the perpetrators. When a defendant enters the judicial process in court, the court must bring evidence that the investigators and investigative officers have gathered in the investigation report. The gathered evidence must be weighty, credible, and legally acquired to consider punishing the defendant on the basis of the offense. If the court dismisses the plaintiff and, the defendant is released, mistakes in collecting this evidence will have a negative effect on the credibility of the judicial process. Therefore, implementing the elements of effective investigation; is an effective way to solve this problem.

Keywords: Investigation, Law, Investigation Technique, Forensic Science, Criminalistics

---

¹ Instructor (Levels 3) Faculty Division, Education Bureau, Royal Thai Police (Corresponding author)

บทนำ (Introduction)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีภารกิจสำคัญหลายด้าน ซึ่งหนึ่งในภารกิจด้านที่สำคัญ คือในด้านการสืบสวน โดยการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ข้าราชการตำรวจทุกระดับชั้น และทุกนายล้วนมีอำนาจที่จะทำการสืบสวนคดีทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการตำรวจฝ่ายสืบสวนระดับปฏิบัติการในปัจจุบันนั้น พบว่ามีจำนวนไม่เพียงพอต่อปริมาณอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้น และรูปแบบของการกระทำความผิดในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ต้องมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการสืบสวนที่ทันสมัย เพื่อให้เท่าทันอาชญากร ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรม อุทิศตน จิตวิญญาณตลอดจนความทุ่มเท อุทิศตนของข้าราชการตำรวจฝ่ายสืบสวนให้เพิ่มมากขึ้น

องค์ประกอบของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพจะนำไปสู่การคลี่คลายคดีและสามารถทำให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้อง อันนำมาสู่การพิจารณาพิพากษาคดีจำเลยตามฐานความผิด โดยผู้เขียนได้เรียบเรียงมาจากประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายสืบสวน กลับกรองออกมาเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญคือ 1.ข้อมูลหมาย 2.เทคนิคการสืบสวน 3.นิติวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์หลักฐาน โดยจะขาดองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งมิได้เลย

บทความนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการถ่ายทอดวิชาการสืบสวนเบื้องต้น โดยได้กล่าวถึงหัวข้อที่สำคัญได้แก่หัวข้อหัวใจของงานสืบสวนและองค์ประกอบของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์สำหรับผู้ที่ได้อ่านบทความ ในการนำความรู้และแนวคิดที่ได้ ไปใช้ปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวน เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันนำมาสู่ความผาสุกของประชาชนอย่างแท้จริง

ความหมายของการสืบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) ซึ่งได้ให้คำนิยามของการสืบสวนไว้ว่า “การสืบสวน (เอก อังสนานนท์, 2549) หมายถึง “การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติตาม อำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด” เมื่อแปลความหมายของการสืบสวน จะเห็นว่า หัวใจของการสืบสวน ก็คือการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั่นเอง

หัวใจของการสืบสวน

ภาพที่ 1 หัวใจของงานสืบสวน

โดยหัวใจหรือสิ่งสำคัญของงานสืบสวน ประกอบด้วย

1. ความผิดที่เกิดขึ้น เป็นคดีอาญาหรือไม่ เพราะหากไม่เป็นความผิดทางอาญาแล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนก็ไม่มีอำนาจหรือหน้าที่ที่จะไปทำการสืบสวนในคดีนั้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่างตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ที่บัญญัติว่า ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี แต่หากเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนทำการสืบสวนจนได้ผลแน่ชัดแล้วว่าผู้เสียชีวิตทำอัตวินิบาตกรรม ความผิดที่เกิดขึ้นนี้ไม่ครบองค์ประกอบในฐานความผิดฆ่าผู้อื่น ก็ไม่จำเป็นต้องหาว่าการเสียชีวิตของเขานั้นเกิดจากการฆาตกรรมและผู้ใดเป็นผู้กระทำ

2. คนร้ายเป็นใคร หากความผิดในคดีอาญาที่เกิดขึ้น เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต หรือได้รับความเสียหายทั้งต่อร่างกายและทรัพย์สินก็ตาม ในองค์ประกอบนี้คือสิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด หรือมีผู้อื่นร่วมกระทำความผิดอีกหรือไม่

3. คนร้ายอยู่ที่ไหน เมื่อทราบว่าในคดีนั้นมีผู้กระทำความผิด หรือมีผู้ร่วมกระทำความผิด สิ่งที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนต้องทำ คือสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามฐานความผิดที่ได้กระทำ

หัวใจของการสืบสวน เมื่อนำมาพูดในภาษาของนักสืบ หรือที่เรียกง่าย ๆ ว่า รู้เรื่อง (การสืบสวนให้รู้เรื่องราว) รู้ตัว (การสืบสวนให้รู้ตัวผู้กระทำความผิด) นำไปสู่การจับกุม (การสืบสวนติดตามตัวผู้กระทำความผิด)

นั่นเอง นอกจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนจะสืบสวนให้รู้เรื่องราวในคดี รู้ตัวผู้กระทำความผิด และนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดแล้ว เมื่ออัยการฟ้องจำเลยตามฐานความผิดที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาไว้มาถึงขั้นการพิจารณาของศาล ศาลต้องพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่จำเลยได้กระทำความผิด เพราะหากพิพากษายกฟ้องโจทก์ ปล่อยตัวจำเลยไป กระบวนการสืบสวนที่ต่างๆ มากี่สูญเปล่า และนอกจากนี้ ยังเป็นการปล่อยผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคมอีกด้วย ดังนั้น การสืบสวนที่มีประสิทธิภาพ ก็คือการสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกฎหมายตามฐานความผิดที่เขาได้ก่อไว้นั่นเอง

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ไม่น้อยไปกว่าการสืบสวน คือ การสอบสวน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) ได้ให้ความหมายของการสอบสวนไว้ว่า (เอก อังสนานนท์, 2549) หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ในทรรศนะของผู้เขียนเห็นว่าการสืบสวนและการสอบสวนนั้น เป็นกระบวนการที่ต้องกระทำควบคู่กันไป กล่าวคือการแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ซึ่งกระทำโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ (เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน) เมื่อได้พยานหลักฐานต่างๆ ในคดีมาแล้ว ผู้ที่รวบรวมพยานหลักฐานนั้นก็เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด (รวมทั้งความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 131) ซึ่งพนักงานสอบสวนมุ่งหมายที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ดังนั้น การสืบสวนซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและการสอบสวนซึ่งกระทำโดยพนักงานสอบสวนทุกขั้นตอนในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานนั้นควรที่จะทำไปพร้อมๆ กัน เพราะพยานหลักฐานที่มีน้ำหนัก มีความน่าเชื่อถือล้วนมีส่วนสำคัญในการคลี่คลายคดี อันนำไปสู่การพิพากษาคดีตามฐานความผิดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำไว้

หรืออธิบายในอีกมุมหนึ่งได้ว่ากระบวนการสืบสวนและสอบสวนถึงแม้จะมีความแตกต่างในวัตถุประสงค์และวิธีการก็ตาม แต่ต้องควบคู่กันไปซึ่งการสืบสวนมีทั้งเป็นการดำเนินการก่อนการกระทำความผิดทางอาญา เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย อันเป็นมาตรการเชิงรุกเพื่อตัดวงจรการเกิดของคดีอาญา และเป็นการดำเนินการหลังมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นอันเป็นมาตรการเชิงรับ โดยมุ่งเน้นเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน และทราบรายละเอียดแห่งการกระทำความผิดที่กล่าวหา ถูกนำมาประกอบเข้ากับการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายในการรวบรวมข้อเท็จจริง และหลักฐานที่ได้ เพื่อพิสูจน์ความผิดตามข้อกล่าวหาและเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ (พัชรา สิ้นลอยมา, 2560)

เมื่อได้ทราบหัวใจของการสืบสวนและความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันระหว่างการสืบสวนและการสอบสวนแล้ว ผู้เขียนขออธิบายองค์ประกอบของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์คือการนำไปสู่การคลี่คลายคดี การปฏิบัติตามหลักที่กฎหมายวางไว้ และที่สำคัญคือพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอ ศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานนั้น นำไปพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยได้ และผู้เขียนได้รวบรวม

องค์ประกอบของการสืบสวนจากบทความวิชาการใหม่ ๆ (Ditrich, 2011; Deslauriers-Varin & Fortin, 2021; Miranda, 2021) นำมาสรุปได้ว่า

“องค์ประกอบของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพ” ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักที่สำคัญ คือ

1. ข้อกฎหมาย
2. เทคนิคการสืบสวน
3. การนำนิติวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์หลักฐานมาช่วยในการสืบสวน

ซึ่งแต่ละองค์ประกอบสามารถนำมาอธิบายได้ดังนี้

1. ข้อกฎหมาย

การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนรวมถึงพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ว่าจะปฏิบัติตามประมวลกฎหมายอาญา, ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมไปถึงระเบียบต่างๆ ที่กำหนดไว้ ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการในการสืบสวน จนกระทั่งจบกระบวนการสืบสวน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ ขั้นตอนในการขอหมายค้น การขอหมายจับต่อศาล ขั้นตอนการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด รวมไปถึง การแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในคดีนั้นๆ ผู้เขียนขอแนะนำแนวคิดตลอดจนหลักความชอบธรรมทางกฎหมาย (Rule of Laws) มาเพื่อช่วยอธิบายความสำคัญของข้อกฎหมายและการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายได้ว่า

1.1 หลักดอกผลของต้นไม้พิษ (The fruit of a poisonous tree doctrine) คือ การยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้ต่อเนื่องมาจากพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนข่มขู่ให้ผู้กระทำความผิดรับสารภาพ คำรับสารภาพเกิดขึ้นโดยมิชอบ การจับกุมหรือการค้นตัวผู้ต้องหา ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้ ศาลไม่รับฟัง แต่จากคำรับสารภาพ หรือการจับกุมการค้นของผู้ต้องหาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนได้ไปค้นพบหลักฐานอื่นๆ อีก ดังนั้นศาลรับฟังพยานหลักฐานที่ค้นพบในภายหลัง แต่หลักเรื่องนี้กฎหมายต่างประเทศบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้วางหลักไว้แน่นอนแล้วว่าไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นผลจากการกระทำดังกล่าว ถือว่าพยานหลักฐานเช่นนั้นไม่ชอบไปด้วย เปรียบเสมือนผลไม้ที่เกิดจากต้นไม้ที่เป็นพิษ ผลไม้นั้นย่อมมีพิษด้วย รัฐไม่มีความชอบธรรมในการแสวงหาผลประโยชน์จากผลไม้ที่ไม่ชอบนั้น ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 ที่วางหลักไว้ดังนี้ “ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสีย อันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน” อย่างไรก็ตาม หลักการไม่ให้รับฟังพยานซึ่งได้มาโดยมิชอบตามหลักผลไม้ของต้นไม้พิษ (Fruit of the poisonous tree) มี

ข้อยกเว้น 2 ประการ คือ (1) หากพยานขึ้นที่เป็นดอกผลที่ได้มาจากพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบนั้น สามารถถูกพบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แม้ว่าจะไม่มีการได้มาซึ่งพยานขึ้นแรกก็ตาม (Inevitable Discovery) พยานหลักฐานดังกล่าวย่อมรับฟังได้ (2) หากการค้นพบพยานหลักฐานขึ้นนั้นสามารถค้นพบได้จากแหล่งอิสระ (Independent Source) (ภัทรพล แยมส์สวัสดิ์, 2562; Merin, 2015)

1.2 หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of innocence) คือ การดำเนินคดีจำเลยในคดีอาญา จะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ หากศาลจะพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลจะต้องรับฟังพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้และมีน้ำหนักเพียงพอที่จะลงโทษจำเลยตามฐานความผิด หรือที่เรียกว่าปราศจากข้อสงสัยตามสมควร (Proof beyond reasonable doubt) トラบใดที่ยังมีได้มีคำพิพากษาของศาลย่อมต้องถือว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติข้อ 14 (2) ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้ รับรองถึงหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาไว้ ซึ่งเป็นหลักการหนึ่งที่ถูกกล่าวหา จะได้รับการคุ้มครองในการดำเนินคดีอาญา (ภัทรียา เทพขจร, 2556; บุรสิทธิ์ ต้นตสุทธิกุลและธานี วรภัทร์, 2564).

ดังนั้นการรับฟังพยานหลักฐานของศาล ตามที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและพนักงานสอบสวนรวบรวม มานั้น จึงมีความสำคัญต่อการพิจารณาพิพากษาคดี หากพยานหลักฐานนั้นได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เชื่อถือได้และมีน้ำหนักเพียงพอที่จะลงโทษจำเลยตามฐานความผิด

2. เทคนิคการสืบสวน

ผู้เขียนสรุปความหมายของการสืบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กล่าวว่าการสืบสวน คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, 2551)

ส่วนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายคำว่า เทคนิค หมายถึง วิธีการหรือความรู้ ความชำนาญเฉพาะเรื่อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

ดังนั้นเทคนิคการสืบสวน จึงหมายถึง วิธีการหรือความรู้ความชำนาญเฉพาะเรื่องในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนได้ใช้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

การคลี่คลายคดีในแต่ละคดีนั้น จะบรรลุผล หรือการนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ รวมไปถึงการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ หรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเทคนิคการสืบสวนที่นำมาใช้เป็นสำคัญ

เทคนิคการสืบสวนเมื่อแบ่งตามการนำเทคโนโลยีมาใช้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) เทคนิคการสืบสวนแบบเดิณดิน (การสืบสวนแบบพื้นฐานที่ยังไม่ได้มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยใช้ในการสืบสวน)

2) เทคนิคการสืบสวนแบบเดินอากาศ (การสืบสวนที่มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยใช้ในการสืบสวน) โดยขออธิบายเทคนิคการสืบสวนทั้งสองประเภทได้ ดังนี้

1) เทคนิคการสืบสวนแบบเดินดิน

เทคนิคการสืบสวนแบบเดินดิน หรือที่เรียกว่า การสืบสวนแบบพื้นฐาน เทคนิคการสืบสวนประเภทนี้ ยังไม่ได้มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยใช้ในการสืบสวน แต่อาศัยประสบการณ์ที่สั่งสมมาของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ล้วนๆ เช่น การสังเกตและจดจำ การพรางตัวหรือปลอม การเฝ้าจุด การสะกดรอยติดตาม การล่อเหยื่อและการซุ่มโป่ง การใช้แหล่งข่าวและสายลับ รวมไปถึงการซักถาม

แม้แต่เทคนิคการสืบสวนบางประเภท เช่น การสืบสวนโดยใช้ระบบโทรศัพท์ การสืบสวนทางเส้นทางการเงินการธนาคาร และการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวชและการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน ก็มีการพัฒนาไปตามยุคสมัย

มีข้อนำสังเกตบางประการที่สำคัญ นำมาประกอบการอธิบายถึงเรื่องเทคนิคการสืบสวน ในเรื่องการควบคุมตัวผู้ต้องหาในสมัยก่อนที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาจะแก้ไข คือ สามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ในระยะเวลา 7 วัน ซึ่งมีระยะเวลาในการควบคุมตัวมากกว่าในปัจจุบัน (48 ชั่วโมง) นอกจากนี้ การตรวจสอบจากทางภาครัฐและภาคเอกชน รวมไปถึงสื่อและสังคมออนไลน์ ในอดีตยังมีน้อยกว่าในปัจจุบัน การสืบสวนในปัจจุบันจึงมีข้อจำกัดบางประการที่มากกว่าการสืบสวนในอดีต ดังนั้นการนำเทคนิคการสืบสวนบางวิธีมาใช้ จึงต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมแห่งคดีและที่สำคัญที่สุดคือทุกขั้นตอนของการสืบสวนและการสอบสวนจะต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย

2) เทคนิคการสืบสวนแบบเดินอากาศ

เทคนิคการสืบสวนแบบเดินอากาศ หรือการสืบสวนโดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เทคนิคการสืบสวนประเภทนี้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบันมาช่วยใช้ในการสืบสวน มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันรูปแบบอาชญากรรมในปัจจุบัน เช่น เทคนิคการสืบสวนโดยใช้ระบบโทรศัพท์สมัยใหม่ เทคนิคการสืบสวนโดยใช้กล้องวงจรปิด เทคนิคการสืบสวนทางการเงิน เทคนิคการสืบสวนทางคดีออนไลน์ การนำแอปพลิเคชันต่างๆ มาใช้

เมื่ออาชญากรเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือแผนประทุษกรรมในการกระทำความผิด เทคนิคการสืบสวนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนนำมาใช้จึงต้องมีการนำเทคนิคที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการสืบสวนคดีคล้ายคดี

แต่ข้อสำคัญที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนพึงระลึกไว้เสมอ คือต้องไม่ลืมการสืบสวนแบบเดินดิน และต้องนำมาใช้ประกอบกันกับการสืบสวนแบบเดินอากาศ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการคลี่คลายคดี เพราะมักจะพบอยู่เสมอว่าสถานที่เกิดเหตุในบางคดีมีข้อจำกัด เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนนั้นไม่สามารถที่จะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการสืบสวนคดีได้เลย

3. การนำนิติวิทยาศาสตร์และการตรวจพิสูจน์หลักฐานมาช่วยในการสืบสวน

นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) คือ การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่างๆ และความรู้ทางด้านกฎหมายต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการเก็บและพิสูจน์หลักฐาน ในการตรวจร่างกายและสืบสวนสอบสวน การบังคับใช้กฎหมาย และดำเนินคดีทางกฎหมายเพื่อช่วยใน กระบวนการยุติธรรมในการพิสูจน์หลักฐานและชี้นำไปสู่ผู้กระทำความผิด (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ, 2546) หรือในความหมายที่แปลมาจากคำนิยามภาษาอังกฤษว่า “The application of scientific knowledge and methodology to legal problems and criminal investigations” (Lehman, 2012)

การพิสูจน์หลักฐาน (Criminalistics) เป็นกฎเกณฑ์ทั้งทางวิชาชีพ และทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมุ่งในการให้การรับรอง การชี้เฉพาะ การจำแนก และการตีความหมายของพยานวัตถุ โดยนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาอธิบาย และประยุกต์ใช้ในกรณีเกี่ยวข้องระหว่างกฎหมายกับวิทยาศาสตร์ มีจุดประสงค์ในการตรวจและวิเคราะห์พยานวัตถุ เพื่อการพิสูจน์ความผิดที่เกิดขึ้นและยืนยันผู้กระทำความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา (Richard & Tiffany, 2020)

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐาน ที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์หรือการวิจัย ซึ่งในทางกฎหมายถือว่า พยานหลักฐานเหล่านี้เป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่จะนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณา เพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ โดยกำหนดวิธีการนำสืบไว้คือ หากคู่ความประสงค์จะอ้างหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่สำนวน เพื่อนำสืบข้อเท็จจริง ให้นำสืบโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้ทำการตรวจได้วิเคราะห์หรือได้วิจัยสังเกต เหตุการณ์หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันในคดีนั้นมาแล้ว ที่ผ่านมามีการนำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยคลี่คลายคดีต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ และมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน ทั้งที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศมาแล้วหลายคดี (พัชรา สิ้นลอยมา, 2560)

ดังนั้นนิติวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์หลักฐานที่นำมาช่วยในการสืบสวน จึงหมายถึง การนำความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และการตรวจพิสูจน์หลักฐานในปัจจุบันมาช่วยในการตรวจพิสูจน์หาสาเหตุการเสียชีวิต สภาพบาดแผล ตลอดจนร่องรอยของพยานหลักฐานต่างๆ รวมไปถึงการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อนำมายืนยันความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและการสอบสวน

แม้แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวดที่ 16 เรื่องการปฏิรูปประเทศ หมวด ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม มาตรา 258 (2) ยังได้บัญญัติให้เห็นถึงความสำคัญของนิติวิทยาศาสตร์ไว้ว่า ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความและสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

ในส่วนของการพิสูจน์หลักฐานนั้น มีหลักสำคัญ ที่ผู้เขียนขอนำมาอธิบาย 2 เรื่อง ดังนี้

1) หลักการแลกเปลี่ยนวัตถุพยาน (Locard's Exchange Principle) ของ Dr. Edmond Locard นักอาชญาวิทยาชาวฝรั่งเศสผู้บุกเบิกด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งกลายเป็นที่รู้จักในนาม "Sherlock Holmes แห่งฝรั่งเศส" เขากำหนดหลักการพื้นฐานของนิติวิทยาศาสตร์ไว้ว่า "ทุก ๆ การสัมผัสย่อมทิ้งร่องรอยหลักฐาน" (Every Contact Leave Trace Evidence) เมื่อวัตถุสองชิ้นสัมผัสกันย่อมต้องมีการแลกเปลี่ยนมวลสารซึ่งกันและกัน" (which states that with contact between two items, there will be an exchange) เรื่องนี้กลายเป็นที่รู้จักในฐานะหลักการแลกเปลี่ยนของ Locard นำมาเป็นหลักอธิบายได้ว่า อาชญากรหรือผู้กระทำความผิด เมื่อได้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุย่อมทิ้งร่องรอยพยานหลักฐานไว้ในสถานที่เกิดเหตุเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการสัมผัส มีรอยมือ รอยฝ่าเท้า หรือร่องรอยอื่นใด ที่สามารถนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำได้ (Mistek et al., 2019; มนต์ทิพย์ ประเสริฐพรศักดิ์และพัชรา สิ้นลอยมา, 2563).

2) ห่วงโซ่ของการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody)

โดยทั่วไปแล้วขั้นตอนการตรวจสอบพยานหลักฐานในชั้นศาลนั้นสามารถกระทำการโดยตรวจสอบจากบุคคลผู้พบเห็นพยานหลักฐานนั้นในสถานที่เกิดเหตุ แต่ในบางกรณีที่มีบุคคลหรือหน่วยงานครอบครองพยานหลักฐานนั้นมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน เมื่อนำพยานหลักฐานเหล่านั้นส่งตรวจพิสูจน์ไปยังห้องปฏิบัติการ จะต้องแสดงห่วงโซ่ของการครอบครองวัตถุพยานให้ศาลทราบ ซึ่งประกอบไปด้วย (สนธยา รัตนธารส, 2551; Prayudi & Sn, 2015; Tsai, 2021)

1) การเก็บ (Taking) กระทำโดยบุคคลผู้เก็บพยานวัตถุ เพื่อจำแนกพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ โดยการทำตำหนิ ระบุวัน เดือน ปี เวลาที่เก็บ พร้อมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ของพยานวัตถุนั้นจากสถานที่เกิดเหตุจริง

2) การรักษา (Keeping) พยานวัตถุได้กระทำอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการพิสูจน์ให้เห็นว่า การเก็บและการครอบครองครอปนเปื้อนและผิดพลาดขึ้น วิธีการที่ดีที่สุดคือแสดงให้เห็นว่าพยานวัตถุนั้นได้ถูกเก็บอย่างถูกต้องตามหลักวิชา มีการแยกแยะและจำกัดให้เกี่ยวข้องได้เฉพาะผู้ที่จำเป็นเท่านั้น

3) การขนส่ง (Transporting) จะต้องมีควมรัดกุม และการขนส่งพยานวัตถุแสดงให้เห็นว่า ไม่เกิดการสับสนกับของกลางหรือพยานวัตถุอื่นๆ รวมถึงแสดงให้เห็นว่า พยานวัตถุนั้นได้ถูกบรรจุ หีบห่อ ปิดผนึกและติดฉลากได้อย่างเหมาะสม ถ้าของกลางนั้นส่งไปทางไปรษณีย์ จะต้องเป็นไปรษณีย์ลงทะเบียน และมีหลักฐานการรับอย่างถูกต้อง

4) การส่งมอบ (Delivering) เป็นการพิสูจน์ว่าของกลางส่งมอบให้แก่ผู้รับ เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการในห้องปฏิบัติการ แพทย์ หรือหน่วยงานอื่นอย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยมีหลักฐานแสดงวัน เดือน ปี เวลาที่รับของกลาง รายละเอียดของและให้ผู้รับลงลายมือชื่อพร้อมทั้งวันเวลา ไว้ในสำเนาหนังสือนำส่งของกลาง

รูปแบบและวิธีการลำดับตามขั้นตอนของการครอบครองวัตถุพยาน ในกระบวนการตรวจพิสูจน์นั้น พบว่ากระบวนการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น เป็นพยานหลักฐานที่ศาลรับฟังมากที่สุด ฉะนั้นแนวทางในการสืบสวนของเจ้าหน้าที่จึงควรที่จะเน้นไปทางพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ (วชิรภาสส์ จินดาทา และณรงค์ กุลนิเทศ, 2562)

ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่จากกองพิสูจน์หลักฐาน ได้ดำเนินการครบถ้วนทั้ง 4 ขั้นตอนอย่างถูกต้อง ทุกขั้นตอนมีมาตรฐานเพียงพอตามหลักสากล ถือเป็นพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้ มีน้ำหนัก และศาลย่อมที่จะรับฟังในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย

เพื่อให้เข้าใจและทราบถึงประโยชน์ของการนำนิติวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์หลักฐานมาใช้เพื่อช่วยในการสืบสวนคลี่คลายคดี ผู้เขียนได้ยกข้อความตามคำพิพากษาของศาลบางส่วนพร้อมวิพากษ์คำพิพากษาในคดีฆาตกรรมนายเดวิด วิลเลียม มิลเลอร์ (Mr.DAVID WILLIAM MILLER) และนางสาวฮันนาห์ วิคตอเรีย วิทเทอร์ริจ (MISS HANNAH VICTORIA WITHERIDGE) สองนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2557 เวลากลางคืนก่อนเที่ยง ที่โชดหินชายหาดทรายรี หมู่ที่ 1 ต.เกาะเต่า อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งคำพิพากษาในคดีนี้ถึงที่สุดแล้ว และศาลจังหวัดเกาะสมุยพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสองคือ นายซอ ลิน หรือโซเรน และนายเว พิวหรือวิน ผู้กระทำความผิดสัญญาตีพม่า ให้ประหารชีวิต เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2558

“ผลการตรวจพิสูจน์พบคราบโลหิตของผู้ตายทั้งสองจากสำลีที่เช็ดจากด้ามจับของกลาง พบดีเอ็นเอของบุคคลมากกว่า 1 คน ที่กันบูหรือของกลาง และพบดีเอ็นเอของผู้ตายที่ 2 (นางสาวฮันนาห์) ที่ถุงยางอนามัยของกลาง” โดยผลการตรวจหาสารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ (DNA) จากกันบูหรือของกลาง ได้ผลยืนยันว่าจำเลยที่ 2 และนายเมา เมา สิบบูหรือของกลาง ซึ่งตรงกับที่จำเลยทั้งสองเบิกความรับว่าได้ผลัดเปลี่ยนกันสิบบูหรือ ของกลางจริง บ่งชี้ให้เห็นว่าผลการตรวจพิสูจน์ของกองพิสูจน์หลักฐานกลางให้ผลการตรวจพิสูจน์ที่ถูกต้องและแม่นยำ ทำให้มีน้ำหนักและสามารถรับฟังผลการตรวจพิสูจน์ได้เป็นอย่างดี

จากถ้อยคำในคำพิพากษายืนยันว่าหากผลการตรวจพิสูจน์จากกองพิสูจน์หลักฐานมีผลการตรวจที่ถูกต้องและแม่นยำ ย่อมเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักและส่งผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานของศาลได้เป็นอย่างดี

“ทางนำสืบโจทก์แม้จะไม่มีพยานบุคคลเห็นการกระทำของจำเลยทั้งสองโดยละเอียด แต่การที่แพทย์ตรวจศพและผ่าศพผู้ตายทั้งสองแล้วพบดีเอ็นเอของคนร้ายในช่องคลอดและช่องทวารหนักของผู้ตายที่ 2 นับเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญยิ่งของโจทก์ หลักฐานชิ้นนี้เป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้เป็นอย่างดี ผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์นี้เป็นที่ยอมรับทั่วไปตามหลักสากล การตรวจและผ่าศพเกิดขึ้นก่อนจะมีการจับกุมจำเลยทั้งสอง จึงเป็นพยานหลักฐานที่มีอยู่ เกิดขึ้น และได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย”

จากถ้อยคำในคำพิพากษาจะเห็นได้ว่า แม้จะไม่มีประจักษ์พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ในคดีนี้ก็ตาม แต่การตรวจพบดีเอ็นเอของคนร้ายที่ศพของผู้ตายที่ 2 ถือเป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้เป็นอย่างดี ว่าเป็นดีเอ็นเอของจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 จริง

“ดีเอ็นเอที่ตรวจพบจากคราบอสุจิบริเวณช่องคลอดผู้ตายที่ 2 ตรงกับดีเอ็นเอของจำเลยที่ 2 ส่วนดีเอ็นเอที่ตรวจพบจากคราบอสุจิบริเวณช่องทวารหนักผู้ตายที่ 2 ตรงกับดีเอ็นเอของจำเลยทั้งสอง แต่ไม่ตรงกับดีเอ็นเอของนายเมามา ทั้งในช่องคลอดและช่องทวารหนัก”

ถ้อยคำในคำพิพากษานี้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ในเรื่องของการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นการให้ความยุติธรรมแก่นายเมามา จากข้อเท็จจริงในคดีนี้ แม้ว่านายเมามา จะอยู่กับจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ในวันเกิดเหตุก็ตาม แต่เมื่อไม่พบดีเอ็นเอของนายเมามา ปรากฏที่ร่างกายของผู้ตายที่ 2 จึงเป็นสิ่งที่ยืนยันความบริสุทธิ์ของนายเมามา ได้อย่างแน่ชัด ว่านายเมามา ไม่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วย นายเมามา จึงไม่มีความผิด และไม่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีนี้

สอดคล้องกับหลักหลักค้นหาความจริง (Truth Finding Theory) ที่ว่า เพื่อให้ความเป็นธรรมกับผู้ต้องหาการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนจึงต้องทำการค้นหาความจริงของคดีให้ถูกต้องและชอบธรรม เพราะหากกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานมิได้ปฏิบัติหรือละเลยต่อหลักค้นหาความจริงแล้ว สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาอาจถูกกระทบกระเทือน และผู้กระทำความผิดที่แท้จริง อาจหลุดรอดจากการถูกลงโทษตามกฎหมายผลสุดท้ายคือความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายอาญา ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อระบบการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม (จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, 2551)

“นอกจากนี้ตามรายงานผลการทดสอบเปรียบเทียบดีเอ็นเอของคนร้ายกับดีเอ็นเอของจำเลยทั้งสองตามเอกสาร จ.12 ก็มีค่าตำแหน่งดีเอ็นเอที่ตรงกันทั้ง 16 ตำแหน่ง ซึ่งล้วนเป็นดีเอ็นเอบนโครโมโซม (Chromosome) ในตำแหน่งที่สามารถพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้อย่างแน่ชัดอันเป็นไปตามหลักมาตรฐานสากล แสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่า สถาบันนิติเวชวิทยาดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนและมีการใช้อุปกรณ์ในการตรวจพิสูจน์ที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปส่งผลให้ผลการตรวจพิสูจน์มีน้ำหนักและมีความน่าเชื่อถือได้โดยสนิทใจ”

ถ้อยคำพินิจพิพากษานี้ยืนยันได้อย่างชัดเจนว่า หากการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นไปตามขั้นตอนและมีมาตรฐานสากล ย่อมส่งผลให้การตรวจพิสูจน์มีน้ำหนักและมีความน่าเชื่อถือ พยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจพิสูจน์จึงมีน้ำหนัก สามารถนำมาใช้รับฟังประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้

“เมื่อจำเลยทั้งสองยืนยันว่าไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับที่เกิดเหตุ เช่นนี้ย่อมจะต้องไม่พบดีเอ็นเอของจำเลยทั้งสองและย่อมไม่มีโอกาสที่จะมีการปนเปื้อนของดีเอ็นเอจากช่องคลอดไปยังช่องทวารหนัก ทั้งในขณะที่เคลื่อนย้ายศพในที่เกิดเหตุและในขณะที่ตรวจเก็บน้ำเมือกส่งตรวจพิสูจน์ดังที่ฝ่ายจำเลยตั้งข้อสงสัย”

ถ้อยคำในคำพิพากษานี้ ยืนยันความผิดของจำเลยทั้งสองได้เป็นอย่างดี ว่าจำเลยทั้งสองได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง เพราะหากจำเลยทั้งสองไม่ได้เกี่ยวข้องหรือไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุ ย่อมเป็นไปได้เลยที่ดีเอ็นเอของจำเลยทั้งสองจะไปปรากฏอยู่ในร่างกายของผู้ตายทั้งสอง

การถอดบทเรียนจากคำพิพากษาดังกล่าว เมื่อพิจารณาโดยใช้หลักการแลกเปลี่ยนวัตถุพยาน (Locard's Exchange Principle) พบว่า จำเลยเข้าไปเกี่ยวข้องกับที่เกิดเหตุโดยได้ทิ้งดีเอ็นเอไว้ในร่างกายของผู้ตายซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญและหลักการห่วงโซ่ของการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ซึ่งมีผลการทดสอบเปรียบเทียบดีเอ็นเอของคนร้ายกับดีเอ็นเอของจำเลยทั้งสอง ตามเอกสาร จ.12 ก็มีค่าตำแหน่งดีเอ็นเอที่ตรงกันทั้ง 16 ตำแหน่ง ซึ่งล้วนเป็นดีเอ็นเอบนโครโมโซม (Chromosome) ในตำแหน่งที่สามารถพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้อย่างแน่ชัด ทำให้การตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นไปตามขั้นตอนและมีมาตรฐานสากล ย่อมส่งผลให้การตรวจพิสูจน์มีน้ำหนักและมีความน่าเชื่อถือ พยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจพิสูจน์จึงมีน้ำหนักและจนนำไปสู่การสืบสวนที่มีประสิทธิภาพที่จับกุมคนร้ายได้ในที่สุด จากกรณีศึกษานี้ เป็นสิ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน พนักงานสอบสวน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เข้ามารับผิดชอบในคดีตระหนักว่าการแสวงหาข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐาน ที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ เป็นไปตามมาตรฐาน เป็นสิ่งที่สำคัญที่นำมาสู่การพิจารณาคดีว่าศาลจะรับฟังพยานหลักฐานนั้นเพียงใด และสามารถที่จะนำมาตัดสินพิพากษาจำเลยตามฐานความผิดได้หรือไม่

สรุป (Conclusion)

ในช่วงแรกของบทความนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงความหมาย ความสำคัญและความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างการสืบสวนและการสอบสวน ต่อมาได้อธิบายถึงหัวใจของการสืบสวน ซึ่งประกอบไปด้วยการสืบสวนให้รู้เรื่องราวเหตุการณ์ในคดีว่าเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ หากเป็นความผิดทางอาญาและมีผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนก็ต้องทำการสืบสวนให้รู้ตัวผู้กระทำความผิด/ผู้ร่วมกระทำความผิด หลังจากนั้นจึงสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้ที่ได้อ่านบทความนี้ทราบก็คือการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพแท้ที่จริงแล้วหมายความว่าอย่างไร และได้สรุปองค์ประกอบของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพตามแผนภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพ

การสืบสวนที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนจึงไม่เพียงมุ่งที่จะสืบสวนจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงข้อกฎหมายในทุกๆ ขั้นตอนของการสืบสวน หลักกฎหมายที่ต้องนำมาพิจารณา รวมทั้งข้อปฏิบัติที่ควรคำนึงถึง นอกจากนี้ต้องเลือกเทคนิคการสืบสวนและนำมาใช้ให้เหมาะสมตามพฤติการณ์แห่งคดี องค์ประกอบสุดท้ายคือการนำความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์หลักฐานมาใช้ประกอบการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้พยานหลักฐานชิ้นนั้นมีคุณค่า น่าเชื่อถือและมีน้ำหนักเพียงพอที่ศาลจะรับฟังและพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่เขาได้กระทำลง โดยในช่วงท้ายผู้เขียนได้ถอดบทเรียนจากคำพิพากษาในคดีฆาตกรรมสองนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ ที่ ต.เกาะเต่า จ.สุราษฎร์ธานี ไว้เพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงความสำคัญของการรวบรวมพยานหลักฐานและการรับฟังพยานหลักฐานของศาล

เอกสารอ้างอิง (References)

- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. (2551). *หลักและทฤษฎีการสอบสวน*. (พิมพ์ครั้งที่5). พิมพ์อักษร.
- บุรสิทธิ์ ต้นตสุทธิกุลและธานี วรภัทร์. (2564). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา: ศึกษากรณีการแถลงข่าวต่อสาธารณชน. *วารสารมหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 8(4), 254–265.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีอาญา. (2551, 30 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 32 ก. หน้า 14–32.
- พัชรา สินลอยมา. (2560). *การแก้ไขปัญหอาชญากรรมด้วยนิติวิทยาศาสตร์*. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่), โครงการฝึกอบรมหลักสูตร การบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 8 วิทยาลัยกิจการยุติธรรม สำนักกิจการยุติธรรม.

- ภัทรพล แยมส์สวัสดิ์. (2562). *ข้อห้ามการรับฟังพยานหลักฐานที่มีลักษณะส่วนตัว* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภัทรียา เทพขจร. (2556). ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ:กรณีข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล. *วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน*, 6(2), 141-147.
- มนต์ทิพย์ ประเสริฐพรศักดิ์และพัชรา สิ้นลอยมา. (2563). การศึกษาการคงอยู่ของลายนิ้วมือแฝงบนกระสุนปืนขนาด 9 มิลลิเมตร ที่แช่น้ำโดยวิธี Small Particle Reagent และ Perma blue, *วารสารวิทยาศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 17(2), 19-29.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 : เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ราชบัณฑิตยสถาน.
- วชิรภาสส์ จินดาทาและณรงค์ กุลนิเทศ. (2553). ห่วงโซ่ชีวิตพยานในคดีอาญาของกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ใน สุบิน ยุระรัช (บ.ก.), *การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ครั้งที่ 14 ประจำปี 2562 เรื่อง วิจัยและนวัตกรรมเพื่อประเทศไทย 4.0*. (น. 679-685). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สนธยา รัตนธารส. (2551). *การค้นการจับและลืทธิตามกฎหมาย*. สันทวิกิจ พรินต์ติ้ง.
- อรรถพล เข้มสุวรรณวงศ์และคณะ. (2546). *นิติวิทยาศาสตร์เพื่อการสอบสวน*. (พิมพ์ครั้งที่4). ที ซีจีพรินต์ติ้ง.
- เอก อังสนานนท์. (2549). *การสืบสวนและการสอบสวน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Deslauriers-Varin, N. & Fortin, F. (2021). Improving efficiency and understanding of criminal investigations: Toward an evidence-based approach. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 36(4), 635-638. <https://doi.org/10.1007/s11896-021-09491-6>.
- Ditrich, H. (2011). Does “forensic science” exist ? scientific background of criminal investigations. *Journal for Police Science and Practice* 1, 40-51. https://doi.org/10.107396/IE_2011_D.
- Lehman, D.C. (2012). Introduction to forensic science. *Clinical laboratory science: journal of The American Society for Medical Technology*, 25(2), 107-108. <https://doi.org/10.29074/ascls.25.2.107>.
- Merin, Y. (2015). Lost between the fruits and the tree: In search of a coherent theoretical model for the exclusion of derivative evidence. *New Criminal Law Review: An International and Interdisciplinary Journal*, 18(2), 273-329.
- Miranda, M.D. (2021). The trace in the technique: Forensic science and the Connoisseur's gaze. *Forensic Science International: Synergy*, 3, Article e100203. <https://doi.org/10.1016/j.fsisyn.2021.100203>.

- Mistek, E., Fikiet, M.A., Khandasammy, S.R., & Lednev, I.K. (2019). Toward Locard's exchange principle: Recent developments in forensic trace evidence analysis. *Analytical Chemistry*, 91(1), 637-654. <https://doi.org/10.1021/acs.analchem.8b04704>.
- Prayudi, Y. & Sn, A. (2015). Digital chain of custody: State of the art. *International Journal of Computer Applications*, 114(5), 1-9. <https://doi.org/10.5120/19971-1856>.
- Richard, S. & Tiffany R. (2020). *Criminalistics: An Introduction to Forensic Science*, (13th Edition). Pearson Education.
- Tsai, F.C. (2021). The application of blockchain of custody in criminal investigation process. *Procedia Computer Science*, 192, 2779-2788. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2021.09.048>.